

Humanitat(s)

Dll, 27/10/2014

[Persona, Empresa i Societat](#)

En nombroses publicacions i informes nacionals i internacionals, hom ha alertat sobre la crisi o el declivi del paper de les humanitats en el conjunt del saber contemporani a Occident. Pot semblar, lògicament, una crida gremial (una més) d'acadèmics pre-jubilats que es revoltin contra la reducció de cursos, nombre d'alumnes, matèries, hores o pressupostos relacionats amb aquestes disciplines. Segur que hom podria resseguir una mena de fil conductor contemporani a tota Europa trenat amb els planys melancòlics de directors de departaments, recercadors i professors que com Jorge Manrique considerarien que "cualquiere tiempo pasado fue mejor".

Però si el lector para bé l'orella, si afina prou la vista com per contemplar amb la justa distància el moment present, s'adonarà que des de Harold Bloom a Jordi Llovet, des de Martha Nussbaum a Laura Borràs, des de George Steiner a Xavier Antich, o des de Aldous Huxley a Josep M. Terricabras l'apel·lació actual a les humanitats no és en el fons un crit desesperat d'ajuda ni una revolta antiburocràtica ni una reacció contra la tecnociència, sinó una alerta que ens convoca a connectar-nos amb el més preuat de la nostra humanitat, una invitació a no deixar de conrear el ser, a treballar-nos com a persones.

Permeti'ns compartir amb vostès una anècdota. Des de la Càtedra de Lideratges d'ESADE vàrem iniciar el curs passat una proposta que anomenem Taller d'humanitat(s) on poder trenar -mitjançant el diàleg- les lectures de clàssics i experiències culturals amb els itineraris personals i professionals dels participants. El primer taller va venir precedit d'una conferència inaugural brillantíssima de X. Antich, el títol de la qual va ser Per què necessitem les humanitats? Ara bé, la qüestió que debatíem els organitzadors de l'acte era si aquest no era un títol massa previsible, i si no fóra millor convocar una conferència amb títols més provocatius com ara La inutilitat de les humanitats o Per què no necessitem les humanitats? La raó que decantà la tria és ben clara, el que de veritat (ens) importa no són les humanitats sinó la nostra humanitat (la de cadascú i la compartida). Una dimensió que les persones necessitem conrear o fer créixer nodrint-la amb pràctiques i materials que no trobem a la natura, sinó que provenen de la cultura i que desafien la nostra intel·ligència i sensibilitat, que sacsegen el sentit de la nostra vida i de vegades contribueixen a modificar profundament el nostre comportament.

Les humanitats com a carrera o requisit acadèmic és un "negociat" específic per a un tipus d'experts molt concrets. La humanitat, en canvi, si es pot parlar així, és el principal negoci de les nostres vides. El famós "sóc home i res d'humà no m'és aliè", de Terenci (s. II aC) ho deia ben clar. Si a alguna cosa no podem ser aliens és a la nostra pròpia humanitat en cap de les seves dimensions.

I és justament la meditació de Terenci, la que ens permet avui caure en el compte de l'error que podem cometre en reduir a una única dimensió la nostra condició d'éssers humans, i veure'ns tan sols com a científics, com a professionals, com a polítics, com a empresaris, com a directius, com a esportistes, etc. sense més aspectes a desenvolupar que els purament funcionals, aquells que la societat sovint cataloga d'útils. En l'extrem aparentment oposat, hi ha també l'ocurrència

actual de defensar les humanitats com a "equipament" o vernís addicional que serviria d'amortidor, domesticador, embellidor o factor diferencial a l'hora d'acolorir un currículum professional excessivament cantellut i agressiu. Com diria Josep Pla, això són collonades. Aquí "equipament", per cert, rima amb entreteniment i ornament.

A segons qui cal dir-li-ho amb totes les lletres: cercar la utilitat de les humanitats és cosa d'inútils. Un concert no és útil. Un poema, un text dramàtic, un assaig filosòfic o una pintura tampoc. El seu valor és un altre. Quan són bons, esdevenen fragments, bocins, espurnes, indicis, revelacions de l'absolut, de quelcom fascinant que sobrepassa els nostre enteniment i el dels seus creadors, però que ens enlaira a la categoria de més plenament humans. No són greixos saturats sinó hormones del creixement. La riquesa i grandesa de les humanitats és que ens permeten entrellucar el bo i millor de la nostra humanitat i ens ajuden a conrear i desenvolupar formes subtils de la nostra sensibilitat que acaben per modificar els nostres marcs de referència, el nostre món interior i la comprensió de la vida i anhels propis i aliens. Si es tracta d'esdevenir més persones, les humanitats no són per a especialistes, sinó per indagar i créixer en la nostra vida de cada dia.

La consciència plena, la vivència lúcida, la personalitat alhora sensible i crítica, el caràcter atent i reflexiu, l'assaboriment d'un temps no taquicàrdic, la capacitat admirativa davant la singularitat calidoscòpica de la realitat, el capbussament en registres perceptius de la vida aparentment absents, la interrogació i el dubte més corrosius, la curiositat sense límits, el valor d'entomar la complexitat sense simplificacions... Si els agraden els esports d'aventura, si els atreu el vertigen del risc, si somnien amb superar els límits establerts d'una vida previsible, provin amb les humanitats, provin d'anar més enllà d'aquella humanitat grisa, domesticada i unidimensional que sovint ens ofereix la quotidianitat. No es penedirán mai d'endinsar-se en aquesta immensa oferta creativa que mai com ara hem tingut al nostre abast, malgrat que sovint no l'hem gosat ni tastar.

[Publicat amb Àngel Castiñeira a La Vanguardia el 21.10.13]